

THÀNH CÔNG CỦA ĐỀ TÀI QUẢN LÝ SẢN XUẤT RAU AN TOÀN

Giống cà chua lai ghép. Ảnh: Mai Trang

Vùng đất Phước Hải, tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu được thiên nhiên ban tặng cho chất đất thịt pha cát nên rất thích hợp cho việc phát triển các loại rau củ quả. Từ xưa, người dân nơi đây đã biết tận dụng điều này để vừa trồng lúa, vừa trồng màu, tạo thêm thu nhập và tích lũy kinh nghiệm.

Năm 2006, chính quyền địa phương và các sở, ban, ngành vận động người dân nơi đây thành lập HTX chuyên sản xuất rau an toàn cung cấp cho thị trường. Lúc đầu, HTX thu hút 31 người tham gia, với diện tích 7,25 ha, tuy nhiên do thiếu vốn nên hoạt động không mấy hiệu quả. Năm 2008, được sự hỗ trợ của UBND tỉnh, Sở Khoa học – Công nghệ, Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Liên minh HTX tỉnh, Hội Nông dân và chính quyền các cấp, HTX đã củng cố lại bộ máy thu hút thêm 11 xã

viên tham gia và được thụ hưởng dự án khoa học “Quản lý, sản xuất, quảng bá rau an toàn trên hệ thống thông tin điện tử” do Sở Khoa học – Công nghệ phối hợp với Tiến Sĩ Ngô Kiều Oanh thuộc Viện Khoa học và Công nghệ Việt Nam thực hiện, xây dựng nên trang web: www.ratphuochai.com.vn; thương hiệu và sản phẩm làm ra có mã vạch... nên đã tạo lòng tin đối với người tiêu dùng. Thay vì mua rau sạch mà phân vân liệu nó có an toàn thật không, người tiêu dùng đã có thể biết chắc bó rau ấy được gia đình nào trồng ra, nhờ một mô hình kiểm soát chất lượng lần đầu tiên được áp dụng thành công ở Việt Nam.

Tiến sĩ Ngô Kiều Oanh, Viện Khoa học Công nghệ Việt Nam, cho biết hiện nay Việt Nam chỉ mới xây dựng quy trình sản xuất rau an toàn mà chưa có cách để

I Thái Quốc Việt

Trung tâm Tin học và Thông tin Khoa học - Công nghệ

kiểm soát xem quy trình ấy có được thực hiện đúng hay không. Các khâu canh tác của nông dân không được theo sát, sản phẩm đưa ra thị trường cũng dễ dàng bị người buôn trộn lẫn với rau bẩn, thậm chí nhiều nơi bán rau bẩn dưới mác rau sạch. Khách hàng không có cách gì để biết chắc rau mình mua có an toàn thật không, trừ khi cơ quan chức năng lấy mẫu kiểm tra - một việc không thể tiến hành thường xuyên và rộng khắp.

TS. Oanh đã xây dựng một mô hình kiểm soát chất lượng rau an toàn, trong đó từng khâu từ sản xuất đến tiêu thụ đều được giám sát chặt chẽ bằng một quy trình điện tử. Người tiêu dùng sẽ là một chủ thể tham gia vào quá trình đó: Thay vì thụ động do nghi hoặc như hiện nay, họ có thể kiểm tra để biết chắc xuất xứ của rau.

“Từ mã vạch in trên túi rau, người dân có thể tra được ‘lý lịch’ của nó, biết nó trồng ở đâu, bởi nông dân nào. Trên bao bì cũng có những ký hiệu mã hoá được thay đổi thường xuyên giúp tránh tình trạng hàng giả” - tiến sĩ Oanh nói.

Tại hợp tác xã Phước Hải (huyện Tân Thành, Bà Rịa Vũng Tàu), nơi duy nhất đang áp dụng mô hình mới này, người trồng rau được yêu cầu ghi thường xuyên các thông số như ngày trồng, ngày tưới, tưới cái gì, hiện trạng của rau... và thông tin này được nhập vào hệ thống quản lý điện tử để theo dõi. Hợp tác xã cũng thường xuyên kiểm tra

và lấy mẫu thử. Rau từ ruộng được đưa thẳng vào nơi sơ chế, rửa, sục nước ôzon rồi đóng gói, đóng mã vạch trước khi giao hàng.

Thông tin về từng loại rau, từng gia đình trồng rau được cập nhật thường xuyên lên website của hợp tác xã. Trang web cũng cung cấp mã vạch từng loại rau của mỗi hộ để người tiêu dùng có thể tra cứu. Với cách này, các hộ trồng rau buộc phải đảm bảo an toàn cho sản phẩm của mình bởi chất lượng thực sự đi kèm với quyền lợi kinh tế. Mặt khác, họ cũng không có động cơ để gian dối vì việc tiêu thụ rau hoàn toàn do hợp tác xã lo liệu.

Theo tiến sĩ Oanh, nếu tất cả các vùng trồng rau an toàn đều áp dụng cách quản lý trên, nguy cơ rau bẩn bị trà trộn sẽ giảm tối đa. Tuy nhiên, việc phổ biến quy trình cần có sự đầu tư của Nhà nước để chuẩn bị cơ sở vật chất, tập huấn cho nông dân. Mặt khác, Nhà nước cần có quy định chặt chẽ đối với rau an toàn, yêu cầu sản phẩm đưa ra thị trường phải có bao bì nhãn mác ghi rõ xuất xứ, những cơ sở vi phạm sẽ bị phạt.

Nhờ đó, sản phẩm của HTX đã xâm nhập được vào hệ thống các siêu thị, trường học, bệnh viện, doanh nghiệp... Mỗi tháng, HTX cung cấp cho thị trường khoảng 40 tấn rau, củ, quả các loại, doanh thu đạt 180 triệu đồng. Ngoài ra, HTX còn đứng ra vay vốn của Hội Nông dân để hỗ trợ cho các xã viên, mỗi hộ 10 triệu đồng để phát triển vùng rau an toàn và kinh tế hộ gia đình.

Bao nhiêu năm nghiên cứu khoa học, TS. Ngô Kiều Oanh vẫn thường trăn trở và canh cánh một nỗi niềm là làm sao giúp cho những người nông dân tay lấm, chân bùn có cuộc sống khá lên. Người trồng rau kinh tế cao hơn thì sản phẩm họ làm ra càng bảo đảm an toàn cho chính chúng ta thụ hưởng. Theo bà, tương lai không phải chỉ liên kết 4 nhà, mà là 5 nhà: Nhà nước, nhà

Tiến sĩ Ngô Kiều Oanh, bên ruộng rau an toàn tại hợp tác xã Phước Hải. Ảnh: MT

nông, nhà khoa học, nhà doanh nghiệp và người tiêu dùng.

Thạc sĩ CNTT Nguyễn Thủy, một người trong nhóm chuyên gia, kỹ sư thực hiện chương trình RAT do Tiến sĩ Ngô Kiều Oanh làm chủ đề tài cho biết: Đây là phần mềm tiện ích và chi tiết nhất trong quản lý RAT đến từng khâu nhỏ nhất của qui trình sản xuất và quảng bá tiếp thị.

Chỉ cần một máy chủ đặt tại nhà chủ nhiệm HTX để thường xuyên cập nhật dữ liệu từ Chi cục Bảo vệ thực vật, Trung tâm khuyến nông, Sở Khoa học Công nghệ, từng hộ xã viên

Ông Nguyễn Thanh Tuấn – Chủ nhiệm HTX dịch vụ nông nghiệp Phước Hải cho biết, HTX đang áp dụng chương trình “Quản lý, sản xuất, quảng bá rau an toàn trên hệ thống thông tin điện tử” do Sở Khoa học – Công nghệ hỗ trợ. Chương trình này, giúp cho HTX kiểm soát truy nguyên nguồn gốc quá trình trồng cây, canh tác và sử dụng phân bón, thuốc bảo vệ thực vật, thời gian thu hoạch và quảng bá sản phẩm, thương hiệu thu hút khách hàng đến ký hợp đồng. Bên cạnh đó, HTX huy động nguồn vốn để xây dựng khu xử lý, sơ chế, đóng gói sau thu hoạch, công suất 3 tấn/ngày; tổ chức cung cấp cây giống,

phân bón, thuốc bảo vệ thực vật cho xã viên và bà con trong vùng. Trong năm 2010 - 2011, HTX sẽ thu hút thêm trên 100 xã viên với diện tích gieo trồng khoảng 40 ha và tiến tới cung cấp rau an toàn, rau sạch cho các siêu thị, trường học, bệnh viện, công ty... trong tỉnh và các tỉnh, thành lân cận như TP.Hồ Chí Minh, Đồng Nai, Bình Dương... Hiện nay, Chi cục Bảo vệ thực vật phối hợp với HTX tập huấn cho bà con nông dân về quy trình sản xuất rau an toàn theo tiêu chuẩn VietGAP. Cái khó nhất hiện nay của HTX là nguồn vốn- anh Tuấn tâm sự.

Ông Phạm Văn Huấn- Chủ tịch Hội nông dân Tân Hải phấn khởi đưa chúng tôi tham quan khắp vùng rau xanh đủ các loại. Theo ông, trước đây Tân Hải chỉ có 75 ha trồng rau, năng suất dưới 15 tấn/ha, giá cả rất bấp bênh.

Nay đã có 445 hộ trồng với diện tích 122,50 ha, cho năng suất trên 18 tấn/ha. HTX rau Phước Hải trở thành mô hình tiêu biểu của tỉnh là nhờ tiến sĩ Oanh. 34 loại rau ăn lá của HTX RAT Phước Hải, cùng với tên tuổi người trồng, số diện tích, hóa chất sử dụng, tiến độ sinh trưởng...đã lên mạng, người nông dân sản xuất rau và người tiêu dùng có thể tìm gặp nhau trên mạng điện tử.

Bốn năm trước, lợi ruộng đi khắp cánh đồng rau của Tân Hải, bà tiến sĩ cùng các cộng sự đến từng nhà dân cùng với Ban Chủ nhiệm HTX, Hội nông dân vận động, giải thích cho bà con hiểu được lợi ích khi tham gia HTX RAT. Bà trở thành người dân vùng rau tự bao giờ không biết. Áo bà ba, chân thoàn thoát lợi ruộng triền miên, mặc cho căn nhà ở Hà Nội trống vắng thường xuyên.